



La intermediació lingüística per part de menors a l'àmbit social

Informe

Autors: Mireia Vargas-Urpí, Aran Romero Moreno, Marta Arumí, Carmen Bestué, Anna Gil-Bardají, Mariana Orozco-Jutorán, Judith Raigal Aran, Gema Rubio Carbonero

Maig de 2022

Departament de Traducció
i d'Interpretació i d'Estudis
de l'Àsia Oriental

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona



MIRAS

Mediació i Interpretació:
Recerca en l'Àmbit Social



Índex

Dades del projecte	3
Resum del projecte	3
Recollida de dades amb qüestionaris a l'àmbit social	3
Descripció de la mostra	4
Característiques de la ILM	7
La ILM i les llengües	14
Aspectes emocionals de la ILM	16
Altres	19
Més informació sobre el projecte	22

Dades del projecte

TÍTOL DEL PROJECTE: Joves intèrprets naturals: la intermediació lingüística per part de menors als serveis socials

REFERÈNCIA: RTI2018-098566-A-I00

ENTITAT FINANÇADORA: Ministeri de Ciència, Innovació i Universitats (MCIU/AEI/FEDER, UE).

Resum del projecte

Els infants i adolescents tenen un paper molt important en els processos migratoris. Gràcies a l'escolarització i la immersió lingüística a la nova societat aprenen la llengua o llengües oficials del nou país de manera més ràpida que els seus progenitors. Per això, molts pares, mares i familiars amb un domini limitat de l'idioma local sovint confien en aquests infants i adolescents per traduir i interpretar quan necessiten comunicar-se amb la societat d'acollida. Aquest fenomen es coneix com a «intermediació lingüística per part de menors» (ILM) (*Child Language Brokering*, en anglès). La ILM s'ha estudiat principalment al Regne Unit i als Estats Units. A Espanya i a Catalunya, en canvi, la recerca sobre aquest tema és molt escassa.

Els objectius principals del projecte són descriure la ILM i proporcionar informació objectiva, empírica i interdisciplinària sobre l'abast i les característiques del fenomen entre les principals comunitats immigrades a la província de Barcelona.

Per tal de d'assolir aquests objectius, s'ha adoptat una investigació qualitativa que combina la recollida de dades mitjançant qüestionaris, entrevistes i grups de discussió. En aquest informe ens centrem en els resultats obtinguts dels qüestionaris distribuïts a professionals de treball social de les àrees de serveis socials de Catalunya.

Recollida de dades amb qüestionaris a l'àmbit social

Després d'una primera recollida de dades centrada en l'àmbit educatiu,¹ en la segona fase del projecte s'aborda l'àmbit dels serveis socials. S'adapta el qüestionari emprat a l'àmbit educatiu per tal de facilitar-ne la comparació de les respostes obtingudes en aquest nou àmbit, per bé que algunes preguntes es modifiquen per adequar-les millor a la realitat de la comunicació als serveis socials.

¹ L'informe corresponent als resultats obtinguts en la recollida de dades a l'àmbit educatiu es pot consultar a Vargas-Urpí et al. (2021), disponible en accés obert aquí: <https://ddd.uab.cat/record/240242>

Per tal d'identificar la població, ens posem en contacte amb la Direcció General de Serveis Socials, on ens indiquen que en el moment de la recollida de dades (febrer de 2021), hi havia 104 àrees bàsiques de serveis socials a Catalunya, on treballaven més de 4000 professionals.

L'enllaç amb el qüestionari creat amb Google Forms s'envia a la mateixa Direcció General de Serveis Socials el 4 de febrer de 2021, que el remet a totes les àrees bàsiques de serveis socials de Catalunya. Alguns d'aquests qüestionaris, per l'afinitat del tema, també van arribar a altres entitats que treballen en l'àmbit social, com poden ser ONGs o fundacions, com veurem a l'apartat següent. El qüestionari es va deixar obert fins a mitjans de març de 2021.

Descripció de la mostra

Es van recollir un total de 96 qüestionaris de centres distribuïts en 18 comarques diferents: Barcelonès (43), Vallès Occidental (20), Baix Llobregat (8), Osona (8), Baix Ebre (1), Alt Camp (1), Alt Empordà (1), Tarragonès (2), Berguedà (1), Baix Penedès (1), Baix Camp (2), Maresme (1), Garraf (1), Baix Empordà (2), Solsonès (1), Conca de Barberà (1), Urgell (1) i Pallars Jussà (1).

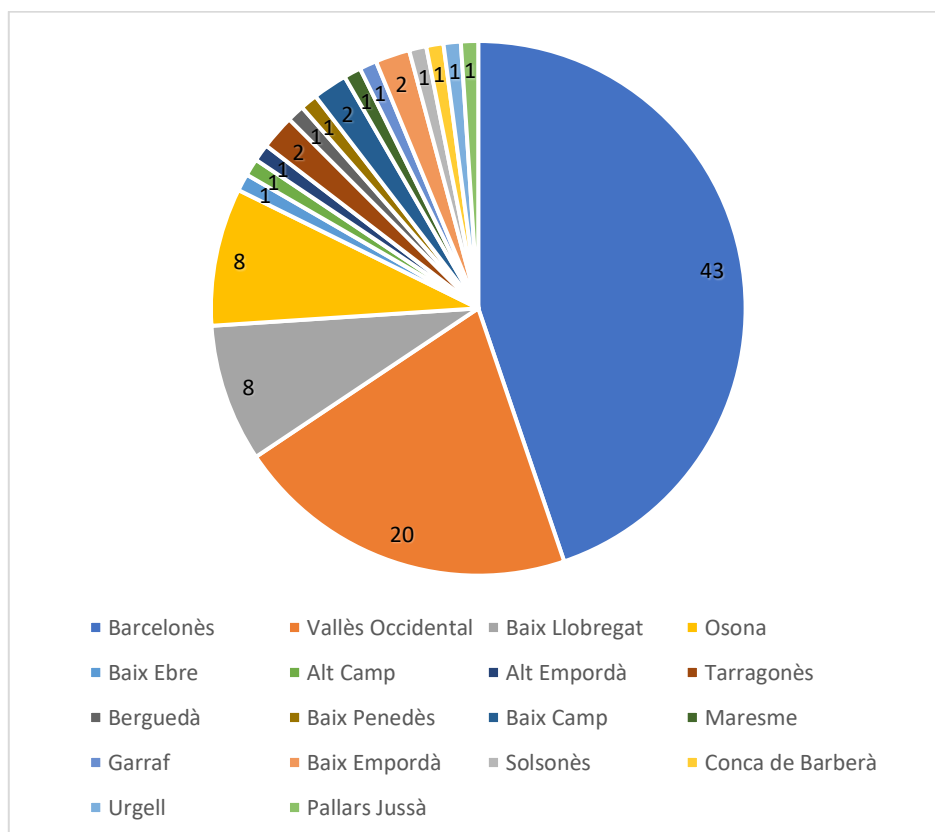


Figura 1. Distribució de les respostes rebudes per comarques

La majoria de centres d'on provenen les respostes són de perfil públic (80%), definits pels propis informants com a centres de «serveis socials bàsics» o

«serveis socials especialitzats» (serveis d'immigració, d'urgències socials, educació, infància i adolescència i/o diversitat i ciutadania). La resta de respostes (19%) provenen de centres privats sense ànim de lucre (ONG) i fundacions, a excepció d'una de les respostes, que es va deixar en blanc (vegeu fig. 2).

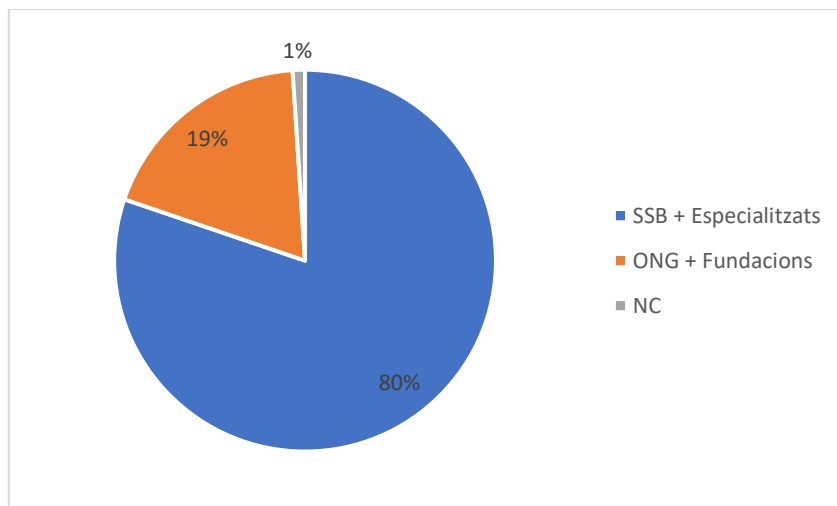


Figura 2. Tipus d'entitat o institució on treballen

Pel que fa a la distribució per sexes, **un 86% de la mostra enquestada correspon a dones i un 14% a homes** (fig. 3). Ningú no va marcar la casella «altres».

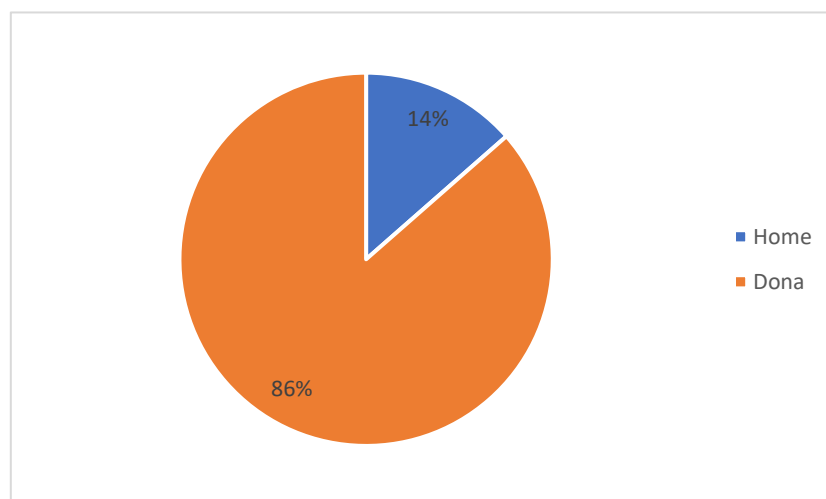


Figura 3. Distribució per sexes

Pel que fa a l'ocupació que exerceixen, **un 56% de la mostra es defineix laboralment com a «educadors/es socials», un 33% com a «treballadors/es socials», un 4% treballen en la coordinació de serveis socials i, en menors**

proporcions, observem també persones que treballen com a caps o en la direcció de serveis (2%), en la integració social (2%) o com a personal tècnic o administratiu (2%).

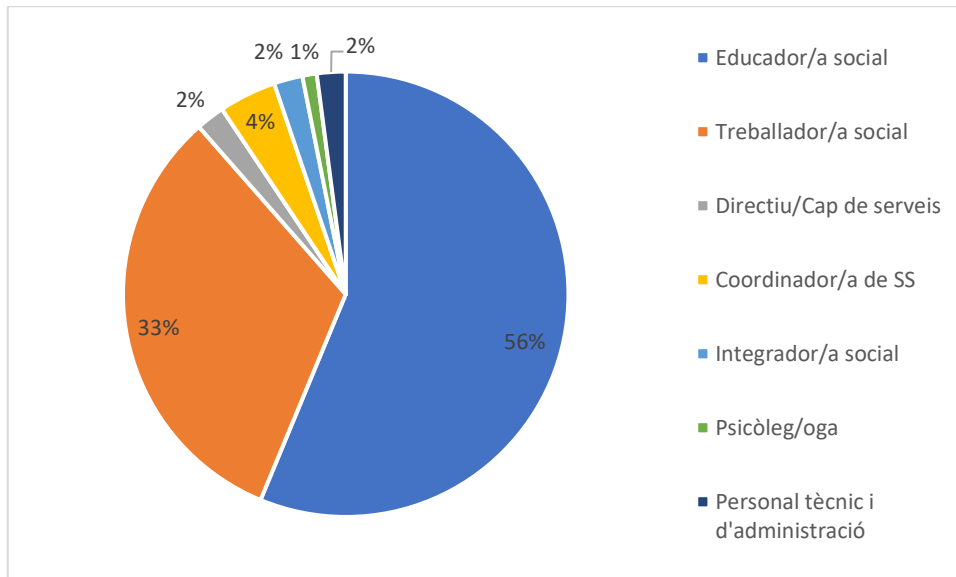


Figura 4. Rol al centre de treball

Pel que fa als anys d'experiència en el càrrec indicat, la majoria (58%) hi havia treballat durant 6 anys o més. En segon lloc, observem un 20% que hi havia treballat d'1 a 3 anys (20%). Un 12% hi havia treballat de 4 a 5 anys i, per últim, un 8% de la mostra feia menys d'1 any que treballava en el càrrec indicat. Una persona enquestada va preferir no contestar a la pregunta.

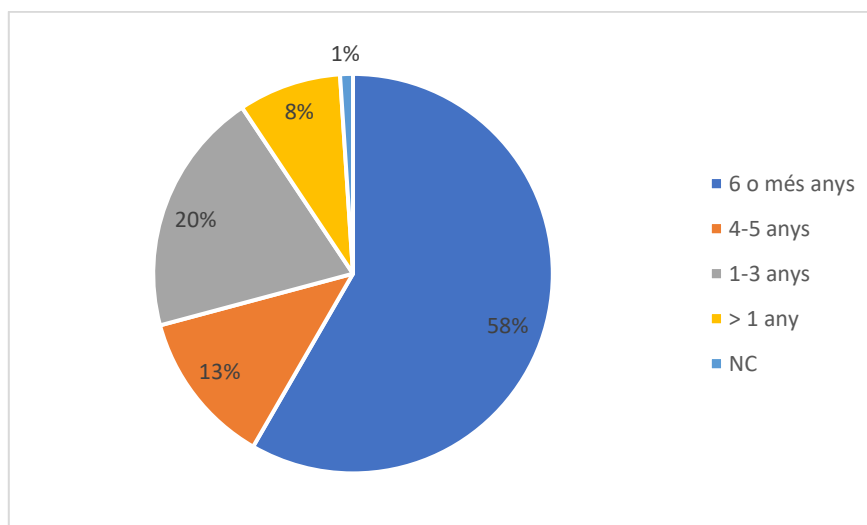


Figura 5. Anys d'experiència al lloc de treball

Característiques de la ILM

La primera pregunta era sobre què feien quan necessitaven comunicar-se amb una persona amb competència lingüística limitada en català i castellà. **Com podem observar a la figura 6, les respostes són múltiples i molt distribuïdes, sense que cap resposta destaquï sobre les altres.** Un 24% de la mostra afirma recórrer a serveis de mediació professional presencial, mentre que un 19% sol emprar llenguatge no verbal (gestos, referències visuals, etc.). Un 17% de la mostra demana a aquestes persones que tornin al lloc on s'ofereixen els serveis socials acompanyades d'algú altre que domini la llengua. Un 19% recorre a terceres llengües com poden ser l'anglès o el francès per mirar de comunicar-se amb aquests usuaris. Un 4% fa servir serveis de traducció i interpretació telefònics (no s'especifica si professionals o no). Finalment, un 15% afirma utilitzar una combinació de tots aquests mètodes, depenent del cas i les circumstàncies. Un 2% de la mostra (2 persones) va preferir no contestar aquesta pregunta.

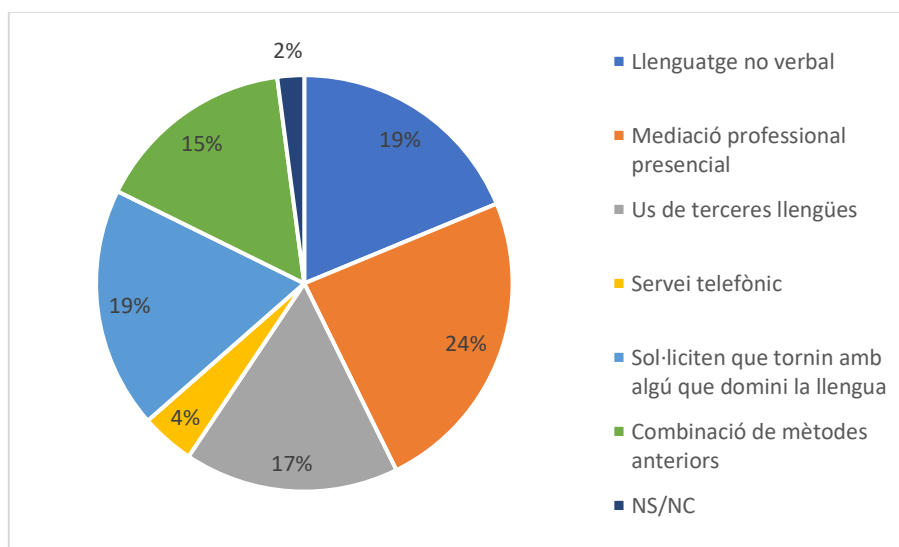


Figura 6. Actuació en cas d'atenció a una persona amb competència lingüística limitada

A continuació es preguntava sobre la freqüència en la qual es produeix intermediació lingüística per part de menors. En aquest cas, una **clara majoria indica que la ILM es dona de forma «esporàdica» (76%)**, seguida d'un 14% de respostes en les quals s'afirma que «no es produeix mai» (13) i un 8% en què es considera «fenomen regular». Un 2% de la mostra (2 persones) va preferir no contestar aquesta pregunta.

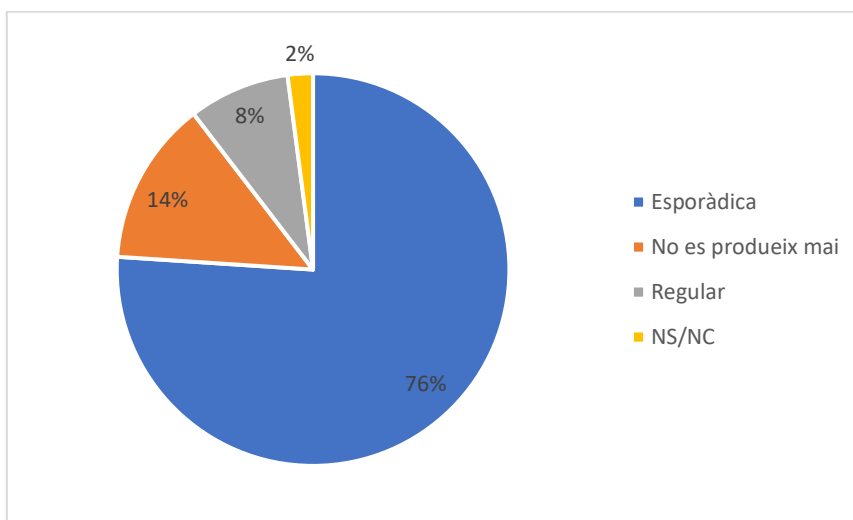


Figura 7. Freqüència d'ús de la ILM al centre de serveis socials

Per tal de precisar una mica més la pregunta anterior vam demanar a les persones que havien contestat que la ILM era «regular» o «esporàdica» que especifiquessin aproximadament aquests termes en nombre de vegades. Entre el 8% que va contestar que es produïa de manera «regular», un 76% van indicar que això es corresponia a entre 1 i 3 vegades al mes; el 14% considerà que això correspon de 4 a 6 vegades al mes, i l'altre 8% que «regular» es correspondria a entre 7 i 9 vegades al mes (fig. 8)

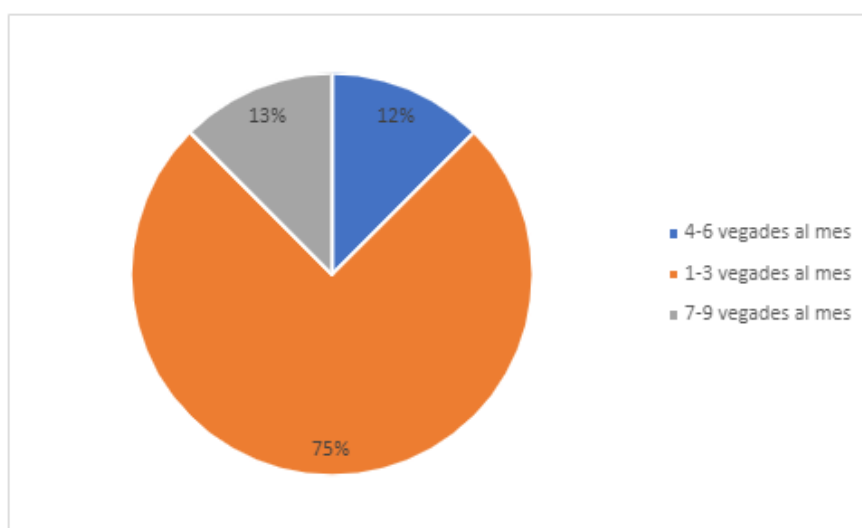


Figura 8. Definició de "regular" en nombre de vegades/mes (n=8)

D'altra banda, d'entre el 76% que va contestar que la ILM es produeix de forma «esporàdica», un 45% considera que representarien entre 1 i 3 vegades a l'any; un 30% opina que això és d'entre 4 a 6 vegades a l'any; i un 25% que es tracta de 7 a 9 vegades l'any (fig. 9).

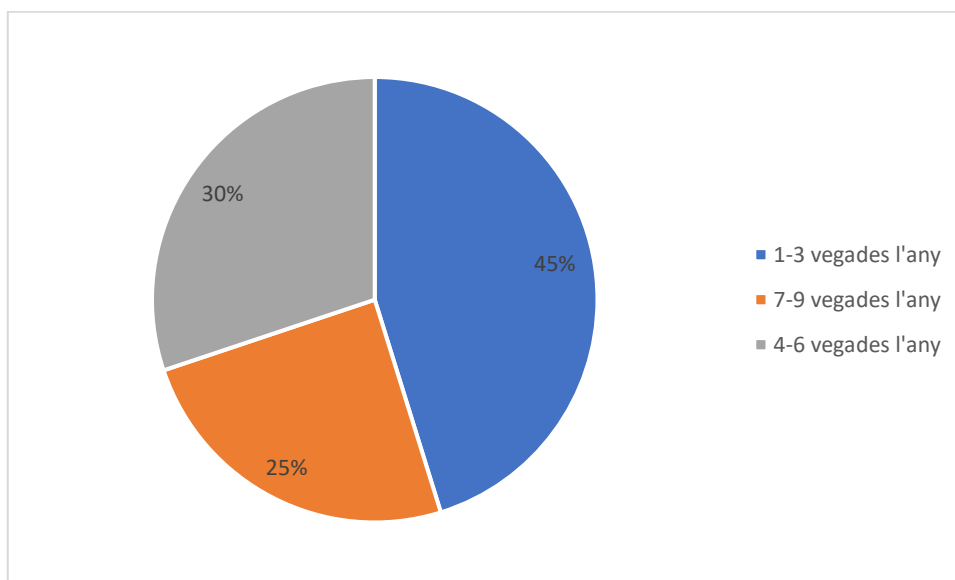


Figura 9. Definició "d'esporàdica" en nombre de vegades/any (n=73)

Per identificar l'origen etnocultural de les persones que més requereixen la ILM als serveis socials, es va demanar a la mostra enquestada que situés cada col·lectiu dins d'una escala de valor numèric absolut que va de l'1 al 5 segons la freqüència d'ús de la ILM, essent 1 el valor mínim (el menys freqüent) i 5 el valor màxim (el més freqüent). Les opcions escollides per oferir com a resposta corresponen als col·lectius de població estrangera majoritaris en què es dona barrera lingüística (s'han exclòs els col·lectius llatinoamericans) a la província de Barcelona segons dades de l'Idescat, per bé que posteriorment el qüestionari es va distribuir a tot Catalunya. En aquest cas, hem utilitzat únicament el gràfic de valors màxims (valor de freqüència 5) per a oferir l'explicació heurística de la mostra. A l'eix x se situen els col·lectius segons nacionalitat d'origen, i a l'eix y el nombre d'enquestats que han escollit aquestes nacionalitats com a les «més freqüents».

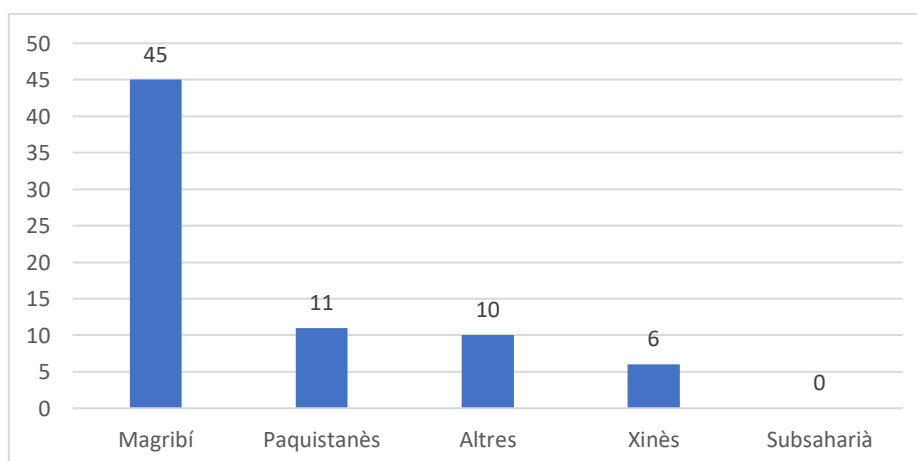


Figura 10. Freqüència d'ús de la ILM segons col·lectiu.

Segons aquests resultats, **el col·lectiu que, amb diferència, tendeix a requerir més ILM és el magribí (45 respostes)**, seguit del paquistanès (11 respostes), seguit «d'altres» (10 respostes), categoria on els informants han especificat comunitats d'origens com la georgiana, l'egípcia, la romanesa o, més genèricament, la provinent de «països de l'est»; també es menciona la filipina, l'Índia i la «gitano-portuguesa». A continuació per nombre de respostes vindria el col·lectiu xinès (6 respostes) i, per últim, el subsaharià (0 respostes).

En relació a les diferències pel que fa a les necessitats d'intermediació lingüística entre les diverses comunitats, vam afegir una pregunta oberta perquè els enquestats poguessin expressar el punt de vista personal sobre la qüestió. Les respostes són diverses, però trobem arguments que tendeixen a repetir-se:

- Depèn del tipus de relacions socials que mantenen les comunitats al país d'arribada (19 respostes). A menys interacció extracomunitària, menor és l'aprenentatge de les noves llengües. Això s'expressa amb termes com «gueto», «xarxa social», «factor cultural», «integració», etc.
- Nivell baix d'alfabetització al país d'origen (13 respostes). Especialment de les dones, que són les que més duen a terme tot el treball reproductiu.
- Col·lectiu més nombrós i, per tant, major representativitat estadística (10 respostes).
- La raó és multifactorial o no saben/no responen (7 respostes).

Amb la intenció d'identificar una possible divisió per gènere en la necessitat d'intermediació lingüística per part de menors, vam introduir una pregunta per a cada col·lectiu mencionat (magribí, de l'Àfrica subsahariana, paquistanès, xinès i «altres») on es donaven les següents opcions: «més sovint les dones», «homes i dones per igual», «més sovint els homes» i NS/NC. Els resultats es mostren a la figura 11.

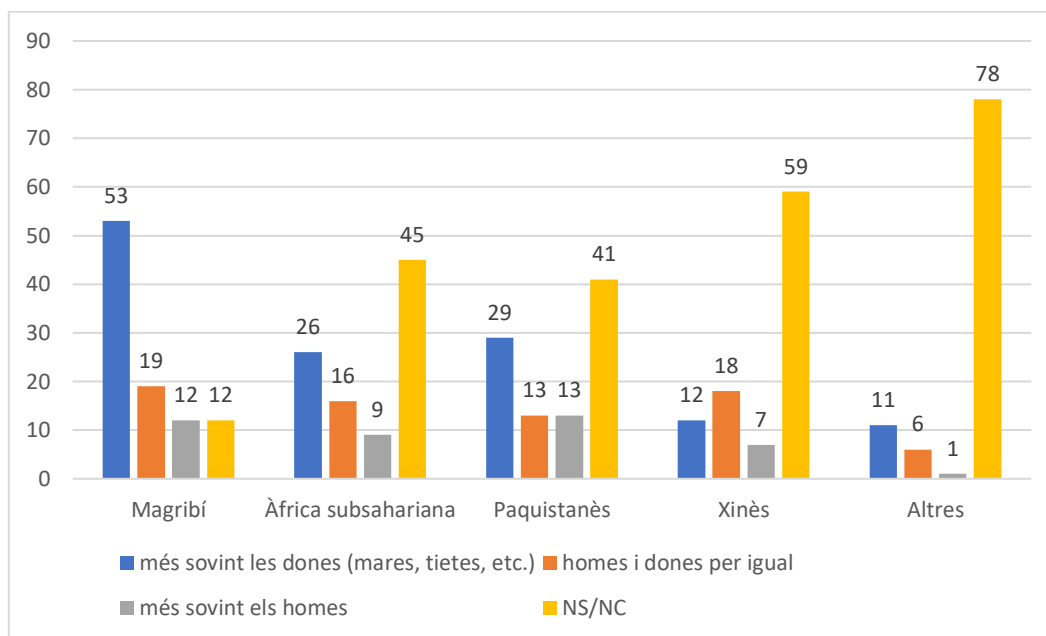


Figura 11. Divisió per gèneres en l'ús de la ILM segons col·lectiu.

Pel que fa al col·lectiu magribí, que inclou parlants d'àrab i d'amazig, la majoria opina que són més sovint les dones les que requereixen d'aquesta intermediació lingüística per part de menors (53). En segon lloc trobem les persones que opinen que hi ha una paritat de gènere en aquesta necessitat (19), en tercer lloc, les que han respost que són més els homes els que empren la ILM (12) i, finalment, les que no saben/no contesten (12).

Pel que fa a la comunitat de l'Àfrica subsahariana, que inclou persones provinents de Senegal, Mali, Níger, Etiòpia, Moçambic, Cap Verd i Guinea Equatorial, la majoria d'enquestats no ha sabut contestar a aquesta pregunta o ha preferit no fer-ho (45), possiblement per una manca d'experiència en la ILM amb aquest col·lectiu. En segon lloc, hi ha les persones que opinen que la ILM és requerida més sovint per dones (26), els que opinen que homes i dones per igual (16) i els que opinen que és una tasca requerida més pels homes (9).

Pel que fa al col·lectiu paquistanès, les respostes són molt semblants a les anteriors, amb una majoria que «no sap/no contesta» (41), seguida de les persones que opinen que ho requereixen més sovint les dones (29), les que opinen que homes i dones per igual (13) i el mateix nombre que opina que és més sovint una tasca requerida pels homes (13).

Sobre el col·lectiu xinès, les dades tornen a ser similars, amb una majoria clara que «no sap/no contesta» (59), seguida, diferenciant-se de la resta de gràfics, dels que opinen que la ILM és requerida per homes i dones per igual (18), a continuació les persones que pensen que és més sovint sol·licitada per dones (12) i, finalment, els que creuen que es produeix més sovint a petició d'homes (7).

Finalment, pel que fa als «altres» col·lectius on, recordem, la mostra enquestada ha esmentat persones provinents de països d'Europa de l'est, Egipte, Índia, Filipines, etc., la resposta més clarament majoritària és la de «no sap/no contesta» (78), seguida de les persones que opinen que són més sovint les dones (11) les que necessiten la ILM, les que afirmen que hi ha paritat de gèneres (6) i la persona que opina que és més sovint una tasca requerida pels homes (1).

Destaquem el gran nombre de persones que no saben o no contesten aquesta pregunta, amb l'excepció del col·lectiu magribí on sí que hi ha una tendència majoritària a contestar que són les dones les que requereixen més de l'ILM. **Les dades obtingudes són, en termes generals, poc conclusives.**

A continuació vam preguntar per l'edat del jovent que més habitualment assumeix tasques d'ILM.

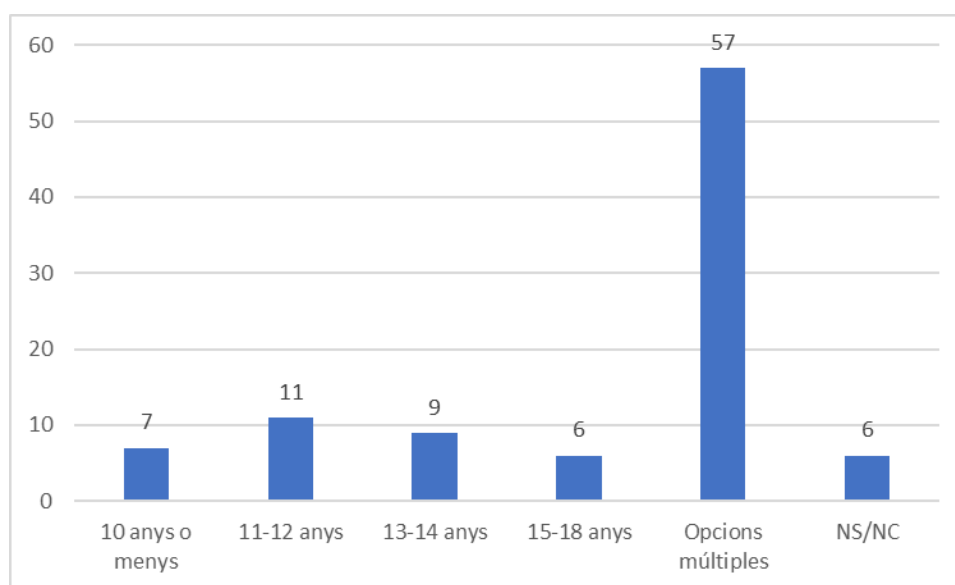


Figura 12. Edat dels menors que fan tasques d'ILM

A l'eix x situem els grups per edats i a l'eix y el nombre de respostes. Com s'observa a la figura 12, 7 persones han contestat que el jovent que realitza les tasques d'intermediació lingüística acostuma a tenir deu anys o menys; 11 persones els situa entre els onze i dotze anys; 9 entre els tretze i catorze; i 6 persones no saben i no contesten. **Tanmateix, la resposta majoritària ha estat múltiple: fins a 57 persones han marcat més d'una opció**, la qual cosa mostra que és una variant dependent de cada cas i amb un rang d'edat que pot anar des de menys de deu anys, fins als divuit anys, que era l'edat màxima que havíem inclòs com a resposta possible.

La següent pregunta indaga en la freqüència amb què es produeix la ILM segons dues variables: a) en casos previstos amb antelació (reunions programades) i b) en casos no previstos (reunions espontànies, consultes de caràcter urgent,

etc.). En tots dos casos, calia marcar una de les següents opcions: «sempre», «sovint», «a vegades», «mai», NS/NC.

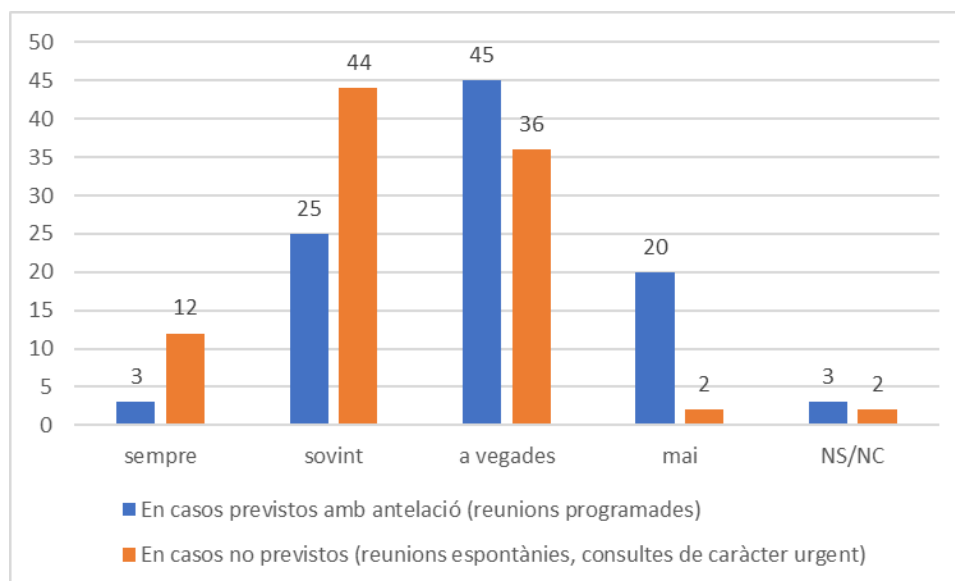


Figura 13. Freqüència de la ILM segons previsió

Els resultats d'ambdues variables són molt similars. Tal com s'observa a la figura 13, **la ILM es produeix tant en casos previstos amb antelació, com de forma improvisada sense planificació**. Les freqüències de «sovint» (25 i 44 persones, respectivament) i «a vegades» (45 i 36 persones) són en els dos casos majoritàries, tot i que cal esmentar també les 20 persones que han contestat que la ILM no es produeix mai en casos previstos amb antelació.

La setena pregunta del bloc fa referència a la freqüència amb què les tasques d'ILM als serveis socials impliquen que infants i joves hagin de faltar a classe. De nou les opcions eren: «regular», «esporàdica», «molt esporàdica», «mai» i NS/NC. Les respostes es mostren a la figura 14.

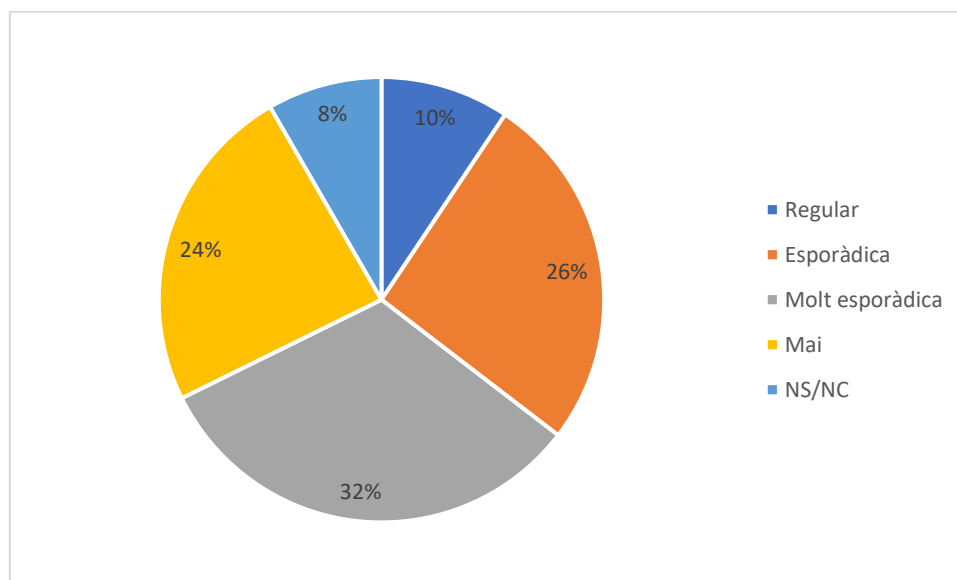


Figura 14. Freqüència de l'absència escolar per ILM

En aquest cas, un 32% de la mostra ha contestat que els menors han de faltar «molt esporàdicament» a classe, un 26% ha contestat que «esporàdicament» i un 24% ha contestat que la ILM «mai» implica faltar a classe. Per contra, un 10% considera que faltar a classe per fer tasques d'ILM és un fenomen «regular». En conjunt, si sumem els tres blocs més nombrosos, veiem que **la majoria és del parer que en molt poques ocasions els menors fan d'intermediaris lingüístics durant les hores lectives.**

La ILM i les llengües

Al següent bloc demanem als enquestats específicament sobre els usos que els menors fan de les llengües durant la ILM i sobre com creuen que la ILM influeix sobre el seu aprenentatge lingüístic.

A la pregunta d'«a quines llengües interpreten més», **un 54% ha respost que al castellà, un 29% que al castellà i al català per igual**, un 15% que al català i un 2% que no «saben/no contesten».

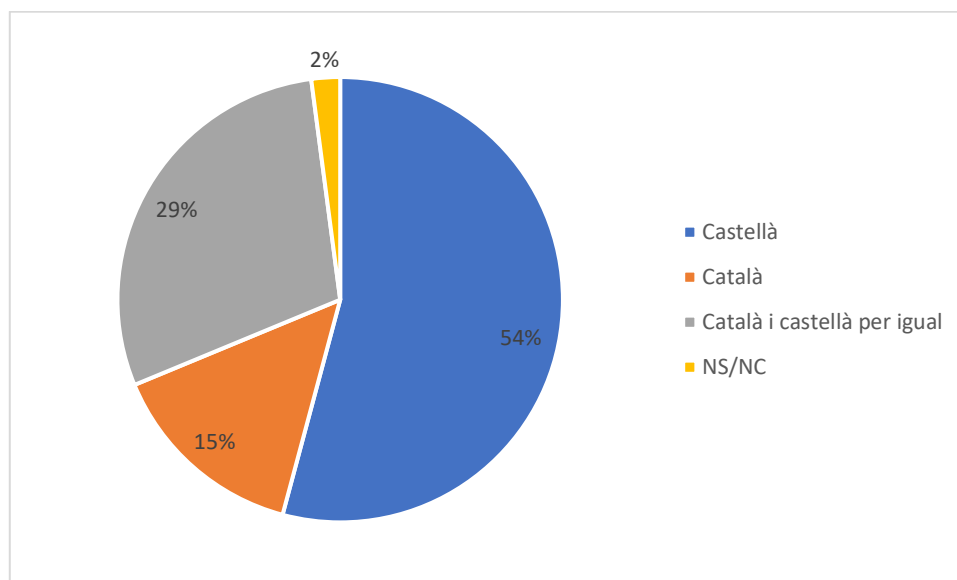


Figura 15. Llegües de la ILM

Quan se'ls pregunta si les tasques d'intermediació lingüística dels menors **afavoreixen l'aprenentatge del català, un 51% de la mostra enquestada creu que «no», mentre que un 31% opina que «a vegades»**. Un 12% indica que no s'ha plantejat mai aquest aspecte (NS/NC) i, finalment, només un 6% opina que «sí, de manera significativa» hi ha un impacte positiu en l'aprenentatge del català.

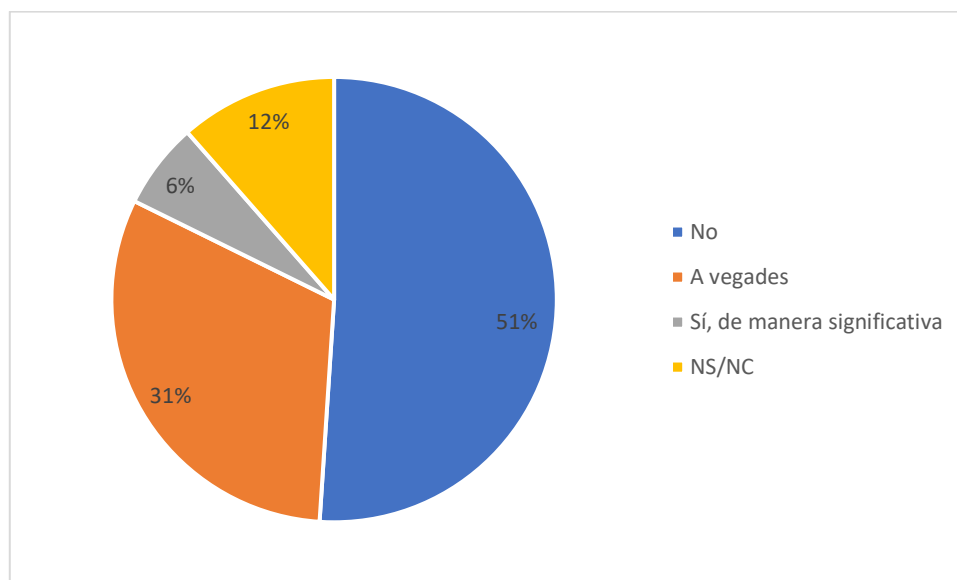


Figura 16. Influència de la ILM sobre l'aprenentatge del català

La mateixa pregunta es va repetir sobre la relació entre la ILM i l'aprenentatge del castellà. En aquest cas, **la majoria està dividida entre aquells que opinen que no hi ha una influència positiva de la ILM en l'aprenentatge del castellà (34%) i els que opinen que «a vegades» es produeix aquesta influència positiva (34%)**. Un 13% de la mostra no sap/no contesta, mentre

que, de nou, el 19% opinen que «sí, de manera significativa», hi ha un impacte positiu en l'aprenentatge del castellà.

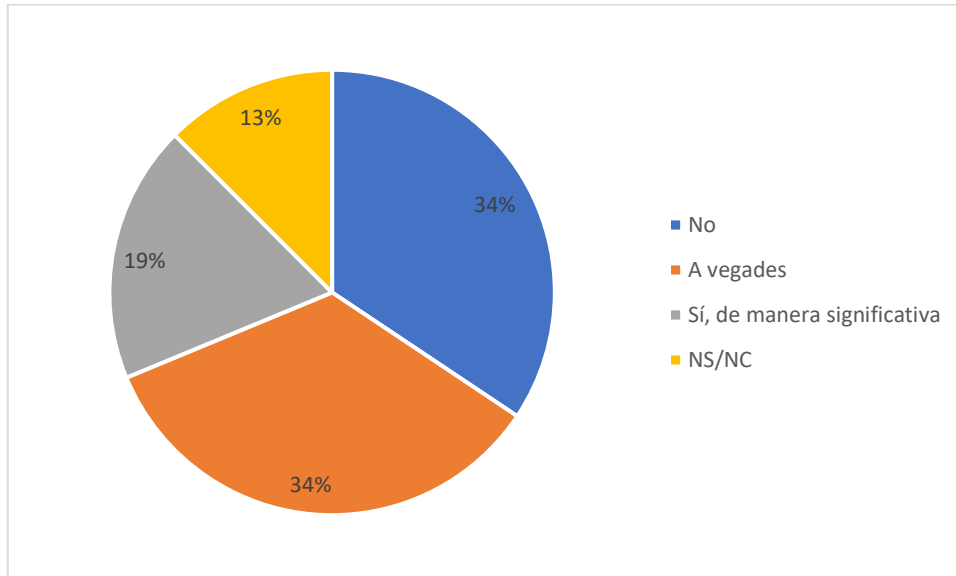


Figura 17. Influència de la ILM sobre l'aprenentatge del castellà

Aspectes emocionals de la ILM

En aquest bloc es va fer referència a la percepció que els enquestats tenen sobre les emocions dels menors en relació a les tasques d'intermediació lingüística. La primera pregunta d'aquest apartat és: «Com creus que se senten en general els/les menors mentre fan la interpretació?», i s'hi donava l'opció de marcar diferents respostes simultàniament, a més d'una opció oberta.

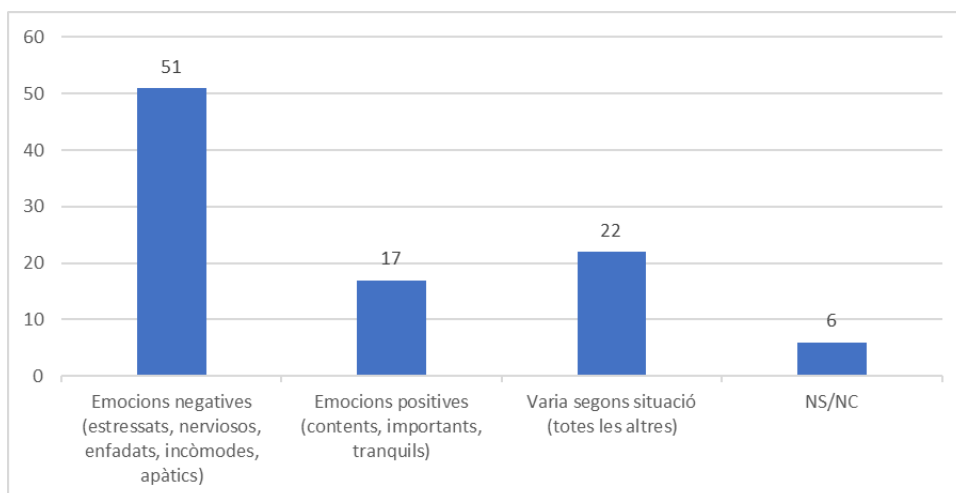


Figura 18. Resposta emocional del menor mediador.

Com podem comprovar a la figura 18, **les emocions més escollides pels enquestats en relació a la tasca d'ILM són de tipus negatiu (estressats,**

nerviosos, enfadats, incòmodes i apàtics), amb 51 respostes. En segon lloc trobem les persones que han contestat que les emocions varien molt segons la situació, amb 22 respostes; en general, aquestes persones han marcat simultàniament diferents tipus d'emocions contraposades: contents, enfadats, estressats, tranquils, etc. Hi ha 17 persones que han escollit emocions de tipus positiu (contents, importants, tranquils); i 6 persones han preferit marcar l'opció de NS/NC.

Per tal de concretar l'opinió dels enquestats pel que fa a l'impacte emocional que la ILM pot tenir sobre els menors, vam incloure la següent pregunta: «Creieu que la ILM afecta el procés de maduració intel·lectual i emocional del/la menor?» Les opcions que vam donar a aquesta resposta són: «sí, negativament», escollida per un 45% de la mostra; «sí, positivament», seleccionada per un 11% de la mostra; «no», escollida per un 13% i, finalment, «no sap/no contesta», seleccionada per un 31%. Així, els resultats d'aquesta pregunta es corresponen amb els de l'anterior, amb **una majoria que opina que efectivament la ILM té un impacte sobre el menor i que aquest és negatiu.** Tot i això, cal destacar l'elevat nombre de persones que ha preferit no contestar en aquest cas (31%), potser per la manca d'informació a mig o llarg termini que es pot donar en l'àmbit dels serveis socials (a diferència de l'àmbit educatiu, on per defecte el professorat té una relació més continuada amb l'alumnat).

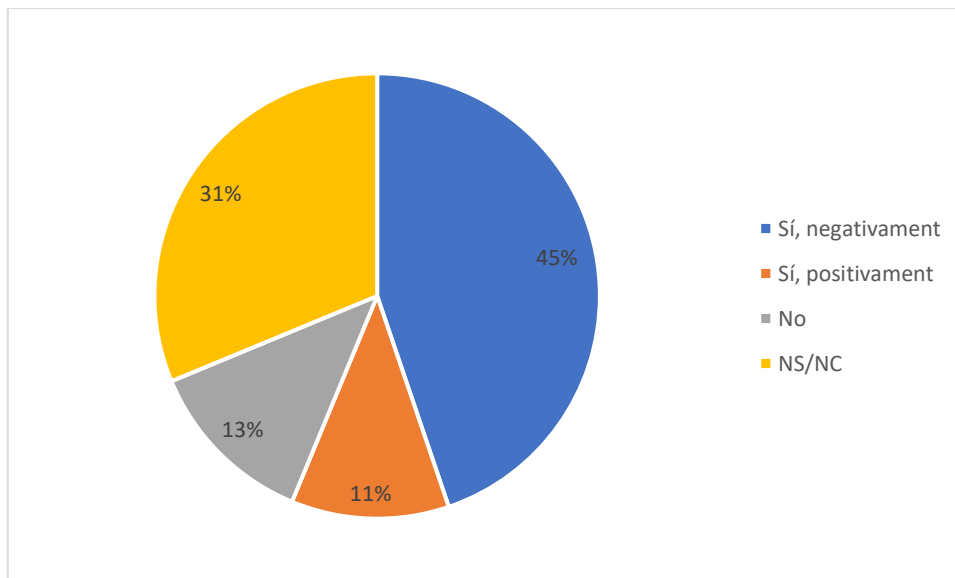


Figura 19. Impacte de la ILM en el/la menor

A continuació, es va demanar a la mostra que, en el cas d'haver contestat en sentit positiu o negatiu la pregunta anterior, especifiquessin en una pregunta de tipus obert els motius pels quals creien que era així. Entre el total de 43 persones que han decidit respondre la pregunta oberta, 30 han contestat que la ILM afecta als menors de forma negativa i, en aquests casos, **l'argument més reiterat és**

el de la «parentalització»,² és a dir, el fet de que els menors assumeixin tasques que per edat, a la nostra societat, no assumirien. Per contra, 13 persones han contestat que la ILM afecta positivament i, en aquests casos, **els arguments assenyalen, de la mateixa manera, la participació de l'infant en temes d'adults i el ràpid procés de maduració que això comporta.** A continuació presentem algunes de les respostes seleccionades com a més representatives d'aquests arguments (vegeu taules 1 i 2).

Impacte negatiu en el/la menor
Assumeixen responsabilitats que per edat no els tocava assumir, no se senten segurs/es.
No preserven l'infant i generen inseguretats i parentalització.
Sovint han d'intermediar [sic] i conèixer temes dels que haurien d'estar preservats.
Hi ha temes a tractar que no correspon abordar-los mitjançant la traducció de nens petits. Temes de pobresa o altres més complexos.
Perquè no han de fer d'intermediaris sobre els problemes socioeconòmics, familiars, laborals, ells haurien de quedar-se al marge, no els toca per la seva edat.
Perquè adquireixen rols d'autoritat damunt dels pares.

Taula 1. Comentaris sobre l'aspecte negatiu de la ILM.

Impacte positiu en el/la menor
Perquè tenen responsabilitat familiar.
Perquè es senten vinculats a la societat amb la tasca que porten a terme.
En quan a socialització amb els iguals.
Dona sensació d'utilitat envers els pares.

Taula 2. Comentaris sobre l'aspecte positiu de la ILM.

La següent pregunta d'aquest bloc es referia a la continuïtat dels menors alhora de realitzar tasques d'ILM als centres de serveis socials: és a dir, sobre si els informants creuen que acostumen a ser els mateixos menors que repeteixen o si, per contra, es tendeix a buscar altres persones del seu entorn. En aquest cas, **la majoria va contestar que sí que hi ha continuïtat, ja sigui perquè això els ha passat «alguna vegada» (45%) o bé perquè això els ha passat «sovint» (28%);** en canvi, un 25% opina el contrari, que acostumen a ser «menors diferents» i, en aquest cas, es van deixar dues respostes en blanc.

² Es tracta d'un terme especialitzat emprat sobretot en estudis de psicologia i sociologia per fer referència a la maduració accelerada del menor per haver d'involucrar-se en temes socialment considerats d'adults. Per a més informació, vegeu, per exemple: Alanís Gutiérrez, E. (2020). «Un monstruo viene a verme: análisis y reflexiones desde la educación social familiar». *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 75, 151-169.

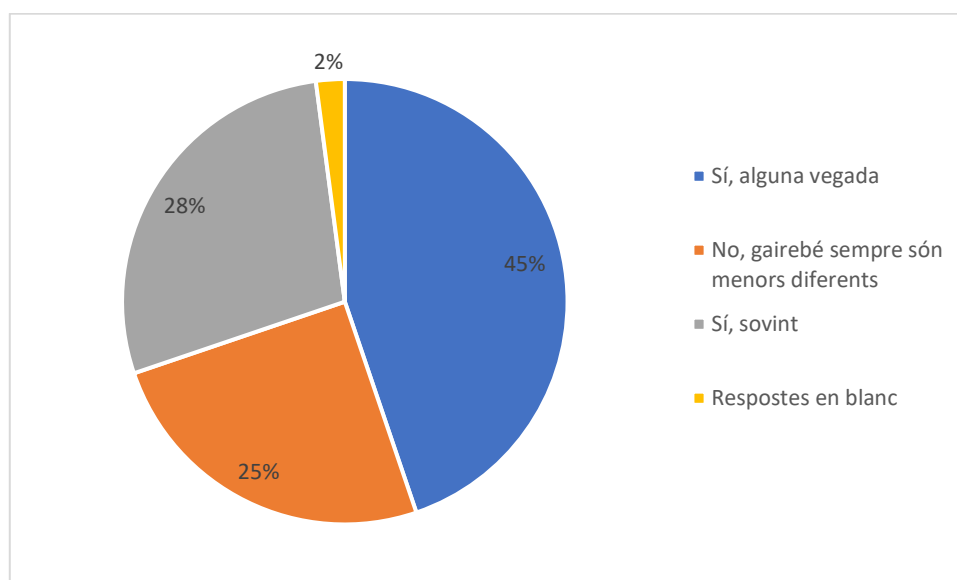


Figura 23. Continuïtat dels menors en la tasca d'ILM

Altres

Finalment, l'enquesta acabava amb un espai obert en què es proposava als enquestats que comentessin l'experiència amb la ILM o altres aspectes que creguessin rellevants sobre aquest tema. A banda d'alguns comentaris en què els informants reiteren que la ILM es dona molt rarament als serveis socials on treballen, sí que hi ha algunes idees que recollim a continuació.

En primer lloc, hi hauria un bloc de 10 informants que manifesten evitar la ILM i, en alguns casos, indiquen explícitament que al seu centre no es permet. Al segon bloc de respostes, molt relacionades amb aquest primer bloc, observem 7 comentaris que justifiquen l'ús molt limitat i esporàdic de la ILM, només en casos molt puntuals i controlats. Per tant, són en total 17 informants que mostren una consciència explícita de la necessitat de limitar la ILM i evitar-ne l'ús en la majoria de casos. En aquesta mateixa línia, 2 informants posen l'èmfasi en la manca de serveis d'interpretació professionals, cosa que els fa recórrer a la ILM per facilitar la comunicació. Per a 7 dels informants, l'espai obert va servir per expressar la preocupació pel fet que els menors hagin d'estar exposats a temes que «no els pertocuen» [sic], temes que es consideren propis dels adults i que poden tenir un impacte a nivell emocional per la manca de maduresa. En 2 comentaris, aquest espai s'ha fet servir per descriure les tasques que implica la ILM i, finalment, tenim un bloc de 6 comentaris heterogenis, en el primer dels quals es planteja l'aspecte del paper dels infants en diferents cultures.

a) Informants que manifesten evitar la ILM (prohibició explícita de la ILM)

- «En general, personalment, m'he trobat que la ILM venia més per part de filles que de fills. No sé si és significatiu o no, per això, per si de cas, ho comento. També comento que en el nostre servei, generalment si

ens trobem que alguna persona ve acompanyada del fill o filla en edat d'escolarització obligatòria, perquè li faci de traductor/a al servei, en horari escolar, no els ho deixem fer i demanem que immediatament retornin a l'escola, ja que no està justificat que faltin a classe per això, ja que si convé podem buscar altres solucions a la manca de coneixement de l'idioma per part de progenitors.»

- «En la institución donde trabajo, cuando acude un menor a una entrevista intentamos no realizarla y aplazarla para solicitar mediación.»
- «Habitualment en el nostre centre de treball no es permet que els menors facin tasques de traducció i es remarca molt en els usuaris que en cap cas poden faltar a classe per aquest motiu. És més, els menors, com a norma general no estan presents en els espais d'entrevista, si venen amb els progenitors s'han d'esperar fora.»
- «Al nostre centre prohibim les ILM. No es realitza l'atenció si la persona que tradueix és menor d'edat.»
- «En el nostre servei tenim l'acord que només els majors d'edat poden fer de traductors, algunes vegades per la urgència parlem amb menors però sempre intentem que siguin el major possibles.»
- «S'ha treballat amb la resta de companys/es de l'equip de serveis socials que no s'accepti mai un menor com traductor en hores d'escola. També es recomana no utilitzar-lo fora l'horari escolar ja que no tenen perquè saber determinades problemàtiques dels pares (hi hauria un intercanvi de rols que no és l'adequat). Només s'accepta en moments molt puntuals i per temes no importants.»
- «Al nostre servei no deixem que els menors facin la traducció ni dins ni fora del horari escolar»
- «Si ho he tingut he explicat que un menor no ha de fer aquesta tasca.»
- «Des de el meu servei fa anys que no acceptem menors en hori escolar com a traductors i com a mínim han de tenir 16 anys.»
- «Com a professional de ssb [serveis socials bàsics] valoro que no hem d'utilitzar els menors per fer intèrprets pares. tractament temes sensibles i a vegades el tema son ells mateixos...»

b) Comentaris que justifiquen l'ús limitat de la ILM

- «L'hem usat de manera molt residual donat que la idea del servei es poder preservar els infants i adolescents de l'exposició a les situacions dels mons dels adults: preservar el seu rol.»
- «El servei de traducció oficial és molt limitat i no es pot utilitzar amb famílies que ja fa anys que resideixen aquí.»
- «Tot i que professionalment intento evitar i fer pedagogia amb les famílies perquè no utilitzin aquest recurs, molts cops és difícil. Si els nens estan fallant a l'escola per venir a traduir, no realitzo l'entrevista programada. En el cas que sigui necessari que els nens tradueixin intento no abordar temes inapropiats per l'edat dels menors.»

- «Els nostres equips tècnics no recorren a la ILM. Sí que ens trobem algun cas molt esporàdic en que, de manera espontània, l'adult/a es presenta amb fill o filla perquè li faci d'interpret. Això implica alguns cops certa interlocució amb el/la menor, però evitant en tot moment comentar amb ell situacions que puguin afectar-li emocionalment.»
- «Intento evitar la ILM ja que crec que no correspon a l'infant aquest rol. Quan ho he fet ha estat puntualment i he intentat buscar alternatives amb persones adultes de l'entorn de l'entrevistat.»
- «Des del Servei evitem al màxim l'ILM, normalment es dona de forma informal i amb temes que no són delicats, com per exemple, dates de pròximes entrevistes».
- «M'he trobat poquíssimes vegades amb la situació en els darrers anys i per iniciativa de la pròpia família, a nivell professional es té molt clar en tots els àmbits d'evitar-ho i recórrer a traductors professionals o adults de l'entorn de la família»

c) L'impacte que suposa la ILM per als menors pel fet de conèixer temes d'adults o qüestions delicades

- «A vegades es una paper difícil de fer pels menors donat que es tracten temes personals de la família»
- «En moltes ocasions sabem que les famílies utilitzen els menors com a medi de comunicació al nostre servei i a d'altres (metge, entitats,...). Això fa que involucrin a aquests menors a les problemàtiques familiars. Unes problemàtiques força complexes que per edat no els toca viure, produint en moltes ocasions estat emocionals d'angoixa.»
- «Es parla de temàtiques del domicili, coses que el menor no té perquè escoltar. Apostem per una figura adulta dins de l'Associació.»
- «Menors que es fan càrrec de tasques que no els hi pertoca»
- «Respecte a l'afectació és complex... Depèn dels temes... Els menors es poden sentir afectats... així que el més recomanable es utilitzar els serveis de mediació. Sobre el tema de potenciar el seu desenvolupament cognitiu, és veritat que l'ús de diverses llengües faciliten uns aprenentatges que poden anar be a nivell escolar... però ser el traductor de la família sovint es un pes per al menor a nivell emocional, ja que entra en temes que no li corresponen per edat, Així que sempre millor professionals de la mediació y traducció.»
- «De vegades tinc la sensació que és una responsabilitat que no haurien d'assumir aquests menors, sobretot quan es parlen temes sensibles.»
- «Es complicat tractar segons quins temes a la entrevista amb el menor. Preguntes relacionades amb el tema econòmic, de salut i de relacions.»

d) Comentaris que posen l'èmfasi en la manca de serveis d'interpretació professionals

- «Hauríem de disposar d'intèrprets per poder realitzar entrevistes formals i utilitzar menor nomes per qüestions informals.»
- «En varies ocasions, els recursos professionals per fer la IL [intermediació lingüística] no han funcionat (desconec el motiu: potser manca de pressupost, potser finalització del conveni...)»

e) Comentaris que descriuen les tasques que es fan en la ILM

- «Fan de traductor per explicar coses, resoldre dubtes, enviar whatsapps informatius...»
- « A vegades per poder parlar amb famílies que no entenen l'idioma, els seus fills/es ajuden a la comunicació.»

f) Altres

- « Cal tenir en compte que cada nucli familiar s'ha de contemplar com un univers únic. L'ILM pot suposar un element d'estrès per un infant i no per un altres. També cal tenir en compte com s'impliquen els fills en les dinàmiques familiars en cada cultura. D'altra banda, i malgrat aquest fet, cal que com a tècniques es preservi els infants i no se'ls corresponsabilitzi de determinats elements.»
- «La majoria de ILM han estat filles / nebodes que acompanyen a les seves mares /tietes.»
- «Quan els temes a tractar són delicats, de mancances no és permet aquesta traducció. Quan són temes de gestió, els nens es mostren contents de poder col·laborar i ajudar.»
- «Es d'agrair, crees vincle, però cal recomanar que els menors no faltin a classe i participin d'una altra manera».
- «Sobretot crec que es dona de fills/es a pares i/o mares».
- «No passa massa sovint que vinguin acompanyats dels menors per fer traducció. Potser en temps passats era més habitual.»

Més informació sobre el projecte:

<https://pagines.uab.cat/ilm/ca>